

Liviu Rebreanu, întemeietorul romanului modern - 80 de ani de veşnicie

Mihai Caba (https://www.art-emis.ro/mihai-caba/) 01 Septembrie 2024

(/images/stories/personalitati/Rebreanu_Liviu_2024.jpg)

„În viaţa altor naţiuni ţărănimea a putut avea şi a avut un rol secundar, şters; pentru noi, însă, e izvorul românismului pur şi etern. La noi, singura realitate permanentă, inalterabilă, a fost şi a rămas ţăranul”. (Liviu Rebreanu)

În *„motto”*-ul de mai sus reiterez un fragment esenţial din *Discursul de recepţie*, intitulat *„Laudă ţăranului român”*, rostit de către Liviu Rebreanu, în 1939, la primirea în rândurile membrilor titulari ai Academiei Române, căruia istoriografia românescă îl tecunoaşte meritele de a fi fost un *prozator* şi *dramaturg* român, unul dintre marii scriitori români ai secolului al XX-lea, iar critica românească îi atribuie şi menţiunea onorantă de a-l socoti *întemeietorul romanului modern* al literaturii române. Conformându-se întrutotul *„uzanţei”* academice, aceea de a elogia un *înaintaş*, scriitorul Liviu Rebreanu se prezintă în plenul Academiei Române *„cu strămoşul meu şi al unora dintre d-voastră, într-un sens mai larg strămoşul tuturor: ţăranul român...”*, pe care-l va elogia cum nu se poate mai bine: *„Ţăranul e începutul şi sfârşitul. Numai pentru că am fost neam paşnic de ţărani, am putut să ne păstrăm fiinţa şi pământul [...] iar limba noastră, cultivatănumai de ţărani, în legătură cu pământull şi cu lumea concretă, a păstrat expresia magică şi naivă a omului simplu, o prospeţime puternică şi colorată, ritmul vieţii mişcătoare”.* Finalul pledoariei academice a lui Liviu Rebreanu este unul apoteozant întru *lauda ţăranului român*: *„Suntem şi vom fi totdeauna neam de ţărani. Prin urmare destinul nostru ca neam, ca Stat şi ca putere culturală, atârnă de cantitatea de aur curat ce se află în sufletul ţăranului. Dar mai atârnă, în aceeaşi măsură şi de felul cum va fi utilizat şi transformat acest aur în valori eterne”.*

Într-adevăr, la acea vreme învolburată de un nou război, cu opera-i literară aproape încheiată, dovedind certe abilităţi de explorare a vieţii trăitoare a ţăranului român, din mijlocul căreia provenea, scriitorul Liviu Rebreanu reuşise deja să scoată la lumina prezentului câteva *„eşantioane”* din filonul de aur curat, *„aflat în sufletul ţăranului”*, cărora le-a dat *„valoare eternă”*. Desigur , nu poate fi vorba decât despre romanele sale *„Ion”* (1920), *„Pădurea spânzuraţilor”* (1922) şi *„Răscoala”* (1933), primite de publicul cititor şi critica literară cu o largă recunoaştere a valorii acestora, răsfrântă şi asupra autorului, pe care-l vedeau încă de pe atunci ca pe un *clasic al literaturii române.*

Iată cum îl aprecia celebrul critic literar *sămănătorist*, Eugen Lovinescu: *„Liviu Rebreanu a ridicat cele mai mari construcţii epice din literatura noastră pe care* <modernismul liric> *nu le putea nici măcar înţelege*. *[...] Este remarcabilă capacitatea creatoare a autorului, cât şi tendinţa acestuia de revendicare a ruralulu, a mediului ţărănesc cu valorile sale”.* La scurtă vreme de la apariţia romanului *„Ion”*, Eugen Lovinescu a publicat, mai întâi în revista *„Sburătorul”* şi mai apoi în impresionanta sa *„Istorie a literaturii române contemporane”*, incontestabile aprecieri critice asupra acestuia: *„Apariţia lui* Ion *este cea mai puternică creaţie obiectivă a literaturii române. [...] Romanul lui Liviu Rebreanu rezolvă o problemă şi curmă o controversă; autorul demonstrând, printre cei dintâi, că literatura despre ţărani nu trebuie să fie necondiţionat semânâtoristă.”* Mai mult de atât, ilustrul critic plasează opera lui Rebreanu în contextul literaturii universale: *„Formula lui* Ion *nu e una nici actuală, nici comodă, ea e, totuşi, formula marilor construcţii epice, formula romanului naturalist, a* Comediei umane, *de pildă, dar, mai ales, formula operei tolstoiene, a zugrăvirii unui vast panou de fapte învălmăşite, curgător şi natural, formulă realizată rar în toate literaturile şi pentru prima dată la noi în* Ion”.

Ţinând ştacheta sus ridicată şi esteticianul critic şi istoric literar, Tudor Vianu, semnalează cu autoritatea-i consacrată: *„Ne aflăm în faţa unui scriitor obiectiv, care uimeşte prin puterea de a prezenta viaţa în complexitatea ei socială şi pshiologică, prin personaje surprinse în umila şi precara lor realitate”*, iar verdictul său critic este unul imbatabil. *„Niciodată realismul românesc, înaintea lui Rebreanu, nu înfiripase o viziune a vieţii mai sumbră, înfruntând cu mai mult curaj urâtul şi dezgustătorul, întocmai ca în varietatea mai nouă a realismului european, crudul naturalism francez şi rus”.*

Trecând, nu fără regret, peste *„judecăţile de valoare”* asupra operei lui Liviu Rebreanu formulate cu condescendenţă de către alţi remarcabili critici şi literaţi, între care: Şerban Cioculescu, Pompiliu Constantinescu, Mihail Sebastian, Vladimir Streinu, mă voi opri, pentru *„sintetizare”* la ilustrul istoric şi critic literar, considerat fără echivoc *„părinte al criticii ronâneşti”*, George Călinescu, autorul monumentalei *„Istorii a literaturii române de la origini şi până în prezent”*, Ed. Fundaţiilor regale, 1941, cel care a consacrat analizei exigente a operei lui Liviu Rebreanu nu mai puţin de şapte pagini, 647-653, aflate la începutul cuprinzătorului capitol, *Romancierii, 1920-1930*.

Astfel, trecând cu mare atenţie peste nuvelistica de început a scrierilor lui Rebreanu, George Călinescu va da un prim verdict critic:: *„Sigur este că azi descoperim în această nuvelistică liniile operei mature. [...] Aceste nuvele, azi îngălbenite, arată raza de investigaţie psihologică a scriitorului, care este sufletul întunecat, quasi-bestial, cu procese încete, trudnice, cu izbucniri violente, aproape fioroase”.*

Îndreptându-şi critica înspre opera romancieră a lui Rebreanu, Călinescu îi subliniază *esenţa* originară a acesteia: *„La Rebreanu, viaţa ruralulu n-are nici complexitatea existenţei orăşeneşti, dar nici îngustimea traiului vegetativ. Ţăranul vieţuieşte integral, însă obiectiv. Gândirea lui e a întregii lumi din care face parte, reacţiunile îi sunt uniforme.”* Referindu-se la *„Ion”*, primul roman de succes al romancierului, aprecierea *călinesciană* este una neîndoielnică: „Ion *este o epopee perfectă şi dacă vrem să-i găsim cusururi, trebuie să ne punem dintr-un punct de vedere stric teoretic. Romanul s-a născut viabil în ciuda scriitorului a cărui conştiinţă estetică se ghiceşte inferioară creaţiei. Este neîndoios că autorul exaltă pe Ion, că vede în el o figură măreaţă a câmpului”*. Şi tot el va continua cu aceeaşi asupra de măsură: „Ion *e un poem epic solemn ca un fluviu american, o capodoperă de măreţie liniştită”*. De altfel, cu referire directă la autor, Călinescu va delibera cu aceeaşi minuţie: *„Niciun scriitor al Ardealului nu a zugrăvit cu mai deplină nepărtinire incertitudinea din sufletele Românilor de peste munţi din epoca Imperiului. Acest realism e mai patriotic decât toate tiradele”.*

„Pădurea spânzuraţilor”, cel de al doilea roman ieşit de sub admirabila pană scriitoricească a lui Liviu Rebreanu, după cum mărturiseşte propria-i dedicaţie, s-a dorit să fie unul închinat *„amintirii fratelui meu Emil, executat de austro-unguri, pe frontul românesc, în anul 1917”*. Întrupându-şi fratele în figura lui Apostol Bologa, eroul principal al romanului, *„şi el ofiţer în armata austro-ungară, corect nu numai ca soldat, ci şi viteaz austriac, cu o lealitate onorabilă în sfera îngustă a serviciului, dar cu o conştiinţă ineficientă, decis, spre oroarea Românilor, de a fi un patriot austriac sau un franc trădător, martir, pentru Români, deşi canalie pentru Imperiali”*, aşa cum îl vede şi G. Călinescu. În cele din urmă, *„înspăimântat de a fi trimis pe front cu adversari români”*, Bologa, încercând să dezerteze, este prins şi condamnat la moarte *„prin spânzurare”*, în aceeaşi pădure în care a fost spânzurat şi ofiţerul ceh Svoboda, *„la care asistase copleşit”*.

Pentru cititorul pasionat, aşa cum şi-a dorit şi autorul, romanul *„Pădurea spânzuraţilor”* este o carte de suflet şi nu una de război, este o lectură interesantă. Potrivit aprecierii *călinesciene*, dar şi ale altor numeroase *exegeze* exprimate de-a lungul timpului, romanul *„Pădurea spânzuraţilor”* este *„primul roman de analiză psihologică din literatura română”*, atribuindu-i fără preget scriitorului Liviu Rebreanu o nouă *„întâietate”* descizătoare de drumuri.

Ampla răscoală ţărănească a anului 1907, cea mai dramatică confrunare a ţărănimii româneşti cu moşierii, proprietari de pământ şi autorităţile statului, incapabile să supravegheze respectarea contractului social valabil, al cărei deznodământ a fost unul deosebit de sângeros, i-a inspirit lui Liviu Rebreanu romanul *„Răscoala”*, editat în 1933, *„cu titluri de manifest”*, în două volume: *„Se mişcă ţara”*şi *„Focurile”*, dar şi cu capitole precum: *Răsăritul, Pământurile, Flămânzii*, care anticipează desfăşurarea naraţiunii.

Considerat de către Călinescu *„un roman al gloatei, în care mulţimea de ţărani se conturează ca un personaj colectiv; scriitorul nu vede individualul, ci numai colectivul. [...] Nicio figură nu se poate memora. [...] Liviu Rebreanu surprinde foarte exact ceea ce pshiiologul francez Gustave le Bon numea* «la psychologie de la foule» *(psihologia mulţimii)”.*

În analiza operei lui Liviu Rebreanu, Călinescu mai trece sub *„vizorul”* exigent al criticii sale şi alte scrieri *rebreniene*, între care: „Ciuleandra”, „Jar”, „Adam şi Eva”, „Gorila”, „Amândoi”, cărora le găseşte *„multe izbutiri, dar şi unelei inegalităţi”*.

Cu toate că nu face nicio referire la *opera dramatică* a scriitorului, G. Călinescu va interpune în materialul său critic şi alte două aprecieri de esenţă: Prima: *„Meritul domnului Rebreanu este că, bazat pe o dreaptă intuiţie, a rămas totuşi în sfera unei conştiinţe artistice superioare, că a eliminat lirismul, creând romanul obiectiv. Eroul este sufleteşte elementar, conştiinţă care oglindeşte şi înalţă încât literatura aceasta nu e folclor ci artă”* şi ultima, *ca un corolar conclusiv: „Liviu Rebreanu este un mare scriitor şi pe drept cuvânt creatorul romanului românesc modren, cu mult asupra a ceea ce epoca lui produsese” (s.n.).*

La cele expuse până acum, din respect pentru cititori, dar şi pentru a întregi distinsa personalitate a prozatorului, dramaturgului şi academicianului Liviu Rebreanu, se cuvine întreprinsă şi o „trecere în revistă” a biografiei, care să evidenţieze cât se poate de bine modalitatea fericitei împletiri a firului vieţii cu cel al creaţiei sale memorabile.

Având deja „jaloanele de orientare” ale biografilor, să pornim, dară, la drum. Liviu Rebreanu a venit pe lume la 28 noiembrie 1885, în satul Târlişua, aparţinătpr azi jud. Bistriţa Năsăud, fiind primul copil, din cei 14, ai familiei Rebreanu - tatăl, Vasile, învăţător şi Ludovica (n. Diuganu) - mama, pasionată de teatru în tinereţe. Mai târziu, recunoscător, îşi va nemuri părinţii în chipul familiei Herdelea din Răscoala. Peste patru ani, în 1889, familia Rebreanu se va muta „în Măieru, pe valea Someşului Mare”, locul „trăirii celor mai frumoase şi mai fericite zile ale vieţii mele”, după cum va mărturisi în

Cuibul visurilor, identificat de cercetători „cu vechiul sat Prislop, de lângă Năsăud". În 1895, la zece ani, după ce „făcuse cunoştinţă la Măieru cu Poveştile ardeleneşti ale lui Ion Pop-Reteganul", a urmat două clase în limba română la Liceul Grăniceresc din Năsăud, după care alte trei clase în limba maghiară la Gimnaziul Evanghelic din Bistriţa, acolo unde, „ca elev îndrăgostit în clasa a V-a, scrie prima şi ultima sa poezie, de fapt un vodevil, în limba maghiară; gen dramatic pe care-l va urma fără succes mai târziu."

Anul 1900 îl găseşte elev la Şcoala Superioară din Honvezi (Ungaria). Aici manifestă interes pentru învăţarea limbilor străine, dar are şi „abateri" de la regulamentul şcolar. În următorii trei ani (1903-1906) îl aflăm „ca student bursier al statului austro-ungar" frecventând curs urile Academiei militare de la Budapesta, pe care le absolvă în septembrie 1906, cu gradul de sublocotenent, „fiind repartizat la regimentul de honvezi regali din Gyula". Aici, pe lângă obligaţiile cazone, „se preocupă de lecturi ale clasicilor universali, conspecte şi proiecte de literatură dramatică, scrie şi transcrie în maghiară cinci povestiri cu caracter anticazon". După 17 luni, la 12 feb. 1908, „sub presiunea unor încurcături băneşti, este forţat să demisioneze din armată şi aflat în «arest la domiciliu» se hotărăşte să se dedice literaturii". Toate aceste momente dificile trăite le va nota întocmai în Journal-ul său. Spre dezolarea părinţilor, „care-l ştiau un domn realizat", revine în Prislopul Năsăudului unde are prilejul nemijlocit „să ia contact cu ţăranul român", fapt consemnat irevocabil: „aici l-am cunoscut mai bine, aici m-am impregnat de toate suferinţele şi visurile lui - lucruri care aveau să treacă mai târziu în literatura mea".

Pornit pe această cale, la 1 nov.1908, îşi face debutul în literatură, publicându-i-se nuvela Codrea în revista sibiană „Luceafărul". În 1909 participă la serbările Astra de la Sibiu, după care „trece munţii şi se stabileşte în Bucureşti, unde frecventează cenaclul lui M.Dragomirescu şi prezintă nuvela Proştii".

Vine anul greu, 1910, când, „la cererea guvernului maghiar de a fi extrădat gazetarul ardelean", în februarie, Liviu Rebreanu este arestat şi deţinut la Văcăreşti, acolo a scris nuvela „Culcuşul", bine primită în cenaclu. „Odiseea" continuă, fiind transferat la închisoarea din Gyula, „acolo unde scrie Golanii şi face multe traduceri". La apelul său, va fi eliberat în 16 august şi revine ca notar în zona de baştină. Nu stă mult şi pleacă la Bucureşti, având aici o situaţie financiară dificilă. A debutat în revista „Convorbiri critice" şi împreună cu Mihail Sorbul scoate revista „Scena", dedicată teatrului şi muzicii. Făcându-se cunoscut în lumea teatrului, în iunie 1911 „este numit secretar literar la Teatrul Naţional din Craiova, condus de Emil Gârleanu". Aici, sosind tânăra actriţă Ştefana (Fanny) Rădulescu, în 19 ianuarie 1912, se căsătoreşte cu ea, „adoptând-o şi pe fiica acesteia, Puia-Florica", precum atestă şi biografii săi.

Urmare a frecventei sale publicisticii în reviste, este primit în Societatea Scriitorilor Români. La 1 mai 1912, se mută la Bucureşti, însă, chiar dacă soţia a fost angajată artistă la Teatrul Naţional, iar el având doar colaborări sporadice la diverse reviste, situaţia financiară a noii familii se înrăutăţeşte şi mai mult; la aceasta adăugându-se şi „ajutorul cerut cu disperare al numeroasei sale familii de la Prislop".

În 1916, după intrarea României în război, ca fost ofiţer, „şi-a oferit voluntar participarea, dar a fost refuzat". Bucureştiul fiind ocupat de germani, „se izolează în casă, continuând să scrie la romanul Ion, aflat în pregătire". În mai 1917, fratele său, Emil Rebreanu, ofiţer în armata austro-ungară, „ acuzat de dezertare şi spionaj", este condamnat la moarte şi „spânzurat". În primăvara lui 1918, „prins şi anchetat de ocupanţi", Liviu Rebreanu a reuşit cu greu să se refugieze în supraaglomeratul oraş Iaşi. Aici, are „momentul de inspiraţie" al viitorului roman Adam şi Eva . În 1919, revine la Bucureşti, dar va întreprinde şi o călătorie în Transilvania, „documentându-se atent în legătură cu sfârşitul tragic al fratelui său, Emil". La întoarcere, începe romanul „Pădurea spânzuraţilor", fără a-l finaliza, dar scrie

intens pentru a termina romanul Ion, pe care-l va edita în 20 noiembrie 1920, sub titlul „Zestrea", la Editura Alcalay, moment care a marcat în literatura română „trecerea la proza de tip obiectiv, începutul romanului modren românesc", cum deja a fost menţionat.

A finalizat apoi şi romanul „Pădurea spânzuraţilor", apărut în 1922 la Editura Cartea Românească, fiind considerat de critică: „primul roman de introspecţie şi analiză pshiologică, realist şi obiectiv, din literatura română".

Cu deplină recunoaştere literară prin acordarea „Marelui premiu al romanului" şi a medaliei „Bene Merenti", devenit un autor favorit în rândul cititorilor, situaţia sa financiară cunoaşte o sensibilă îmbunătăţire, etalată şi prin numeroasele responsabilităţi şi posturi pe care le ocupă în societatea românească. Astfel, în decembrie 1929 este numit director al Teatrului Naţional din Bucureşti, iar peste un an va fi instalat de primul-ministru la conducerea Direcţiei Educaţiei Poporului; post din care va demisiona la sfârşitul anului 1930, „în urma unor cumplite dezamăgiri". Se retrage la Valea Mare de lângă Piteşti, acolo unde, „cumpărându-şi o casă şi o vie, vor fi scrise majoritatea scrierilor sale de-acum încolo". Aici termină de scris versiunea definitivă a romanului „Răscoala", masivul „roman al gloatei", apărut în 1933 la Editura Adevărul, care i-a întărit poziţia sa scriitoricească. Mai notează biografii că în această perioadă: „rulează la cinematograful Capitol din București filmul «Ciuleandra»", primul film sonor vorbit în româneşte, fiind o adaptare cinematografică a nuvelei sale cu acelaşi nume.

Continuându-şi prolifica sa activitate literară, n-a fost de mirare că în 25 mai 1939, la propunerea îndreptăţită a lui Mihail Sadoveanu, scriitorul Liviu Rebreanu a fost primit ca membru titular al Academiei Române, având un memorabil Discurs de recepţie. Se adeverea de aievea „spusa" lui George Călinescu: „Dacă Sadoveanu e rapsodul literaturii române moderne, Rebreanu este romancierul ei".

La începutul anului 1941 lui Liviu Rebreanu i se reîncredinţează conducerea Teatrului Naţional, dar acceptă şi conducerea cotidianului „Viaţa". Bucurându-se de înalte onoruri în mediul cultural românesc, la 27 ian. 1942 este decorat cu Ordinul „Coroana României", în grad de Mare Cruce. Efectuează apoi „un turneu de conferinţe" despre cultura românească, mai întâi, în multe oraşe ale Germaniei, iar, mai apoi, la Zagreb şi Weimar, pentru „constituirea Societăţii culturale pan-europene", susţinându-i cu tărie „caracterul apolitic" al acesteia.

La începutul anului 1944, bolnav fiind, face un control radiologic în urma căruia „i se evidenţiază opacitatea suspectă a plămânului drept" şi ca urmare, la 4 aprilie 1944 se retrage definitiv la proprietatea sa din Valea Mare pentru îngrijiri. Aici, în iulie, va nota în Jurnalul său: „Perspective puţine de salvare, dată fiind vârsta mea, chistul din plămânul drept, emfizemul vechi şi bronşita cronică". Într-adevăr, peste puţin timp, la 1 septembrie 1944, la Valea Mare, Liviu Rebreanu, în vârstă de 59 de ani, ia drumul cel fără de întoarcere al Veşniciei, Peste câteva luni va fi reînhumat la Cimitirul Bellu.

În legătură cu sfârşitul lui Liviu Rebreanu mai există şi o altă versiune semnalată de Ivan Porter în Operaţiunea „Autonomus", Ed. Humanitas, 1991, potrivit căreia: „Liviu Rebteanu, aflându-se în noaptea lui 23 august 1944, în maşina generalului Manolescu, ar fi fost împuşcat de un soldat care asigura un baraj, iar rana respectivă i-ar fi cauzat decesul de la 1 septembrie". Plauzibilă, dată fiind incerta situaţie de atunci...

Aşa cum i-a fost recunoscută uriaşa-i personalitate literară încă din timpul vieţii, tot aşa, după sfârşitul său prematur, posteritatea scriitorului Liviu Rebreanu este şi acum la fel de luminoasă la cei 139 de ani de la naştere şi 80 de ani ai veşniciei sale, manifestându-se în răstimpul celor opt decenii scurse

pe răbojul timpului nestatornic printr-o serie largă de manifestări culturale, mereu îmbogăţite în contextul lor rememorator, păstrându-i intactă strălucirea „ctitorului romanului modern românesc”.

Închinându-i-se întru neştearsă amintire: Casa memorială de la Măieru, subintitulată „Cuibul visurilor mele”, cum o denumea obişnuit Liviu Rebreanu în scrierile sale, Casa memorială Liviu Rebreanu şi Fanny Rebreanu de la Bucureşti, donată de fiica sa adoptivă, Puia Florica Rebreanu, Muzeul Memorial Liviu Rebreanu de la Năsăud, Casa memorială Liviu Rebreanu de la Valea Mare; în toate acestea fiind expuse numeroase obiecte de patrimoniu, mobilier, cărţi, fotografii, tablouri, manuscrise, reprezentând împreună o valoroasă moştenire culturală care evocă cu autenticitate personalitatea scriitorului Liviu Rebreanu.

În ciuda „schimbărilor de regim” survenite în istoria României, opera lui Liviu Rebreanu a fost, este şi va fi mereu prezentă în manualele şcolare, în cursurile facultăţilor de litere, în reviste şi enciclopedii culturale, iar editurile vor continua de-a pururi să-i scoată noi şi noi ediţii şi asta, indubitabil, pentru că scrierile sale oglindesc cum nu se poate mai bine sufletul ţăranuluii român. În acelaşi timp, legat de posteritatea scriitoului, demn de notat este şi faptul infailibil că numele lui Liviu Rebreanu a devenit eponim pentru o multitudine de instituţii publice: biblioteci, companii şi săli de teatru, colegii şi grupuri şcolare, licee şi gimnazii, cum şi pentru bulevarde, piaţete şi străzi ale diferitelor oraşe ale ţării, ba chiar şi pentru o localitate rurală a judeţului Bistriţa Năsăud.

Păstrându-mi, neuitate şi la fel de vii, amintirile liceanului care am fost cu mult timp în urmă, regăsesc lesne în memorie acele înălţătoare în spirit ore de limba română care evidenţiau puternicile trăsături de caracter ale eroilor romanelor lui Rebreanu.

Poate de aceea sau poate din postura simţitoare a cititorului împătimit, care mă consider, cred că cel mai bine şi mai potrivit pentru încheierea acestui eseu memorial este să ţin mereu aprinsă candela veşniciei lui Liviu Rebreanu, rostindu-i cu evlavie unul dintre psalmii cugetării sale: „Sufletul românesc e cea mai mare minune a Istoriei. Zeci de neamuri străine l-au hărţuit şi l-au schingiuit; veacuri multe a gemut sub multe stăpâniri vrăjmaşe; popoare falnice s-au stins, împărăţii trufaşe s-au prăbuşit în jurul lui şi peste dândul; nimic nu i-a putut zdruncina credinţa în soarta lui şi, când a venit ceasul, s-a înfăţişat lumii mai unitar, mai sănătos, mai încrezător ca orice alt neam. Graniţile silnice, care ne-au ciopârţit sute de ani, n-au fost în stare să ne atingă inima”.

Evaluare: ★ ★ ★ ★ ★ Thank You!